

Тема 6. ПОПИТ НА ГРОШІ

Програмні запитання.

1. Кількісна теорія грошей та монетаризм.
2. Вимірювання обсягу грошової маси.
3. Попит на гроші для угод, класичний погляд.
4. Попит на гроші як актив, кейнсіанський погляд.
5. Реальні грошові запаси. Ціна грошей та ефект Фішера.
6. Модель попиту на гроші.

Література: Манків (розділи 7; 18). *Мікроекономіка і макроекономіка* (Ч.ІІ, тема 7). Мэнкью (гл. 6, стор. 231-267); Макконел, Брю (гл. 15); Семюелсон, Нордгауз (розд. 10-А); Долан, Кэмпбелл, Кэмпбелл (гл. 1, 2, 3, 15).

Самостійна робота: Фішер; Фридмен; Кейнс; Хайек; Мишкін; Ющенко...; Гальчинський.

Основні положення теми

ГРОШИМА називається:

- 1) сукупність активів, які використовуються при здійсненні різних купівельних операцій.
- 2) загальновизнаний засіб платежу, який приймається в обмін на товари та послуги, а також при сплаті боргів.

КРЕДИТНІ ГРОШІ - засоби обміну, які представляють собою боргові зобов'язання депозитних інститутів.

ТРАНСАКЦІЙНІ (ЧЕКОВІ) ДЕПОЗИТИ - вклади, кошти з яких можуть бути переведені іншим особам у вигляді платежів по угодам за допомогою чеків або електронних грошових переказів без попереднього повідомлення банку.

Функції грошей:

- 1) засіб обігу;
- 2) засіб виміру та порівняння відносних вартостей товарів або одиниця рахунку;
- 3) засіб збереження вартості.

ПРОПОЗИЦІЯ ГРОШЕЙ або ГРОШОВА МАСА - сукупність загальноприйнятих засобів платежу в економіці.

ЛІКВІДНІСТЬ - здатність активу використовуватися в якості засобу платежу і зберігати свою номінальну вартість незмінною.

СТУПІНЬ ЛІКВІДНОСТІ АКТИВІВ визначається тим, наскільки швидко і з якими мінімальними витратами порівняно з величиною їх грошової оцінки ці активи можуть бути продані або обміняні на інші активи. Чим більші витрати обміну активу на гроші, тим нижчий рівень його ліквідності.

ГРОШОВІ АГРЕГАТИ - це особливе поєднання ліквідних активів, які є альтернативними вимірювачами грошової маси.

АГРЕГАТ М1 - це:

- 1) готівкові гроші у обігу;
- 2) транзакційні депозити, у т. ч. вклади до запитання;
- 3) дорожні чеки.

М1 представляє собою ПРОПОЗИЦІЮ ГРОШЕЙ у вузькому розумінні.

"МАЙЖЕ ГРОШІ" - високоліквідні фінансові активи, які не функціонують безпосередньо як засіб обігу, але можуть легко і без ризику фінансових втрат переводитися у готівку або чекові депозити. Є складовою частиною грошових агрегатів М2 і М3.

Склад грошових агрегатів в Україні:

М0 - гроші поза банками;

М1 = **М0** + кошти на поточних рахунках у національній валюті;

М2 = **М1** + строкові кошти в національній валюті та валютні кошти;

М3 = **М2** + кошти клієнтів у довірчому управлінні та цінні папери власного боргу банків.

ПОПИТ НА ГРОШІ – це попит на готівкові гроші та попит на кошти на поточних рахунках, тобто попит на гроші як активи у безпосередньо ліквідній формі. З'вязок між сумою грошей і загальним обсягом угод у економіці відображений у рівнянні кількісної теорії грошей.

КІЛЬКІСНА ТЕОРІЯ ГРОШЕЙ - теорія, згідно з якою у основі змін рівня цін лежить головним чином динаміка номінальної грошової маси і, таким чином, зміна кількості грошей у обігу веде до зміни обсягу сукупних номінальних витрат.

РІВНЯННЯ ОБМІНУ ФІШЕРА: $MV=PT$.

РІВНЯННЯ ПОПИТУ НА ГРОШІ: $M_d=(PT)/V$.

ТРАНСАКЦІЙНИЙ ПОПИТ НА ГРОШІ представляє собою попит на гроші для обслуговування всіх видів угод в економіці. Він позитивно пов'язаний із рівнем економічної активності.

Модифікований варіант: $MV/=PY$. Звідси: $M_d=(PY)/V$.

ШВИДКІСТЬ ОБІГУ ГРОШЕЙ - це швидкість, з якою гроші змінюють своїх власників в економіці. Іншими словами, це є відношення номінального ВВП до кількості грошей.

НОМІНАЛЬНИЙ ПОПИТ НА ГРОШІ - це та кількість грошей, яку економічні суб'єкти хотіли б мати.

РЕАЛЬНА ВАРТІСТЬ ГРОШЕЙ (КУПІВЕЛЬНА СПРОМОЖНІСТЬ ГРОШЕЙ) - це кількість, товарів та послуг, які можна купити за грошову одиницю.

Попит на грошові запаси, визначені із врахуванням їхньої купівельної спроможності, називається РЕАЛЬНИМ ПОПИТОМ НА ГРОШІ.

РЕАЛЬНІ ГРОШОВІ ЗАЛИШКИ або РЕАЛЬНІ ГРОШОВІ ЗАПАСИ вимірюють той обсяг товарів та послуг, який можна придбати за певну номінальну кількість грошей.

ПРОСТА ФУНКЦІЯ ТРАНСАКЦІЙНОГО ПОПИТУ НА ГРОШІ у реальному виразі показує, що Трансакційний попит пропорційний кількості виробленої продукції, або доходу: $(M/P)_d = kY$, де $k=1/V$ - коефіцієнт еластичності попиту по доходу чи монетизації ВВП.

Практичні завдання

1. Раніше часто можна було чути твердження, що українські карбованці - це не гроші, а папірці, фантики. Знаючи, що таке гроші та їх функції, обґрунтуйте свою згоду чи заперечення щодо такої думки.
2. Якщо рівень цін зросте на 20%, то як зміниться вартість грошей?
3. Випишіть зі статистичного додатку 2 чи довідника показники, що характеризують обсяг та динаміку грошової маси. Проаналізуйте фактичні тренди показників та порівняйте цю динаміку з відповідними темпами змін середніх цін та ВВП.
4. В країні відбуваються такі процеси: 1) знижується реальний ВВП; 2) наявні інфляційні процеси; 3) підвищується ставка рефінансування НБУ; 4)

зростає процентна ставка комерційних банків; 5) підвищується норма обов'язкового резервування банківської системи; 6) дефіцит бюджету покривається внутрішніми запозиченнями. Визначте, які з наведених подій впливають на попит на гроші, і з яким знаком: збільшує чи зменшує.

5. Визначте M1, M2, M3 при умові, що дрібні строкові вклади дорівнюють 1956, великі строкові вклади - 538, безчекові ощадні вклади - 360, готівка-204.

Питання множинного вибору

6. Яка з концепцій макроекономічної теорії вважає, що попит на гроші залежить від змін у рівні процентної ставки комерційних банків:

- а) класична; б) кейнсіанська;
- в) монетаристська; г) інституційна.

7. Монетарна база дорівнює:

- а) агрегату M-1;
- б) агрегату M-2;
- в) готівці у населення плюс банківські резерви;
- г) готівці у населення плюс банківські депозити;
- д) агрегату M-3.

8. Якщо в країні за рік реальна пропозиція грошей зростає на 5% і обсяг реального ВВП зростає на 5%, тоді у відповідності з кількісною теорією грошей швидкість їх обігу:

- а) збільшиться на 0%; б) збільшиться на 1%;
- в) збільшиться на 5%; г) збільшиться на 10%.

9. Якщо номінальна пропозиція грошей збільшиться на 10%, рівень цін підвищиться на 8% і швидкість обігу грошей прискориться на 5%, тоді у відповідності з кількісною теорією грошей реальний випуск зростає на:

- а) 13%; б) 7%; в) 3%; г) 1%.

10. Реальна процентна ставка дорівнює:

- а) числу процента, який реально отримує кредитор;
- б) номінальній процентній ставці + темп інфляції;
- в) номінальній процентній ставці - темп інфляції;
- г) номінальній процентній ставці Центрального Банку.